

■ Ambrose Bierce

- Mən heç də sənə elm adamları adlandırdığın həkimlər kimi mövhumatçı deyiləm, - Havyer dedi. - Etiraf edirəm ki, yalnız bəzi həkimlər ruhun ölməzliyini, ruh adlandırılan gözəgörünməyə inanır. Mən isə yalnız bir şeyə inanıram ki, ölənlərin ruhları uzun müddət yaşadıqları, təəssürat qoyub getdikləri yerdə gözə görünür. Şübhəsiz, bu insanlar ətrafında olan insanlara elə təsir etməlidir ki, sonradan onların gözlərinə görünsün. Onların çox yadda qalan gözləri olmalıdır, məsələn, mənəim gözlərim kimi.

- Hə, yadda qalan gözləri, axmaq beyinlərə təsir edən təsirli gözləri olmalıdır, - həkim Frayley gülümseyib dedi.

- Minnətdaram, mən səndən elə belə də cavab gözləyirdim.

- Üzr istəyirəm. Sən dedin ki, bu haqda çox şey bilirsən. Bunu necə öyrəndiyini mənə də deyə bilərsən?

- Desəm də sən bunu qarabasma adlandıracaqsan, - Havyer dedi. - Amma eybi yoxdur, deyərəm.

Beləcə, Havyer başına gələnləri danışdı.

- Bildiyin kimi, mən keçən yay isti yayı keçirmək üçün Meridiana getdim. Mən orda bir qohumumun evində qalmağa istəyirdim. Gedib gördüm ki, o xəstədir, ona görə də mən kirayə üçün başqa ev axtardım. Çox çətinlikdən sonra mən bir ev kirayə etdim, məndən qabaq bu evdə Mannering adlı qeyri-adi bir həkim yaşayırmış. O çoxdan bu evdən çıxıb gedibmiş, hətta onun köməkçisi də onun hara getdiyini bilmirdi. Həkim bu evi özü tikibmiş, təxminən on il bu evdə yaşlı qulluqçusuyla yaşayıbmış. Bir neçə ildən sonra o öz işiylə məşğul olmayıb. Məsələn, işləmədiyi vaxtlarda tək-cə bununla bitmir, o tamamilə insanlardan uzaq qaçıb türki-dünya həyatı yaşayıb. O yalnız kənd həkimiyə əlaqə saxlayırmış. Bu həkim mənə dedi ki, Mannering evdə oturduğu vaxtlarda bütün vaxtını bir kitabı oxumağa həsr edibmiş. Mən bu kitabı görməmişəm, bilmirəm adı nədir, amma kənd həkimiyə mənə dedi ki, bu kitab nəyinə nəzəriyyəsi imiş. Bu nəzəriyyəyə görə qeyri-adi həkim deyirmiş ki, sağlam insanın başına nə gələcəyini on səkkiz ay qabaqcadan demək olurmuş. Kənddə belə şeyə gəzirdi ki, o öz proqnozunu, buna diaqnoz da deyə bilərsən, göstərmək üçün yox olub. Deyirdilər ki, o bir neçə dostunun hansı vaxtda öləcəyini deyibmiş, onun proqnozu düz çıxıb. Dostları onun dediyi vaxtda ölüb, hansı səbəbdən öldükleri də bilinməyib. Bütün dediklərimin mənəim deyəcəyim hekayəyə heç bir dəxli yoxdur, sadəcə, fikirləşdim

ki, bir həkim kimi səni təəccübləndirə bilər.

Evdə mebel var idi, o yaşayanda necə idisə elə də dururdu. Türki-dünya, yaxud tələbə olmayan bir adam üçün bu otaq çox cansıxıcı idi. Bəlkə də bu səbəbdən otağın belə olmasının mənə də bir az təsiri oldu, bu evdə məndən qabaq yaşayan həkimin xarakteri elə bil mənə də keçdi. Belə ki, mən çox vaxt kədərli olurdum, bu da mənəim təbiətimə zidd idi. Məncə, kədərli olmağım səbəb bu evdə tək yaşamağım deyildi. Evdə qulluqçu yox idi, bir sözlə, mən evdə tək qalırdım. Cəmiyyət arasında olmağı sevirdim, amma bu evdə kitab oxumağa aludə oldum. Nəticədə məndə də ruh düşkünlüyü yarandı, xüsusilə də, həkim Manneringin kabinetində olanda. Halbuki bu otaq o biri otağa nisbətən daha işıqlıydı. Bu otağın havası da yaxşıydı. Həkimin yağlı boya ilə çəkilmiş iri portreti divardan asılmışdı. Bu portret qeyri-adi heç nə yox idi. O 50 yaşlarında yaraşlıq bir kişiydi, saçları ağarmışdı, üzü tərtemiz qırılmış, tünd qara saçı vardı. Şəkildə nə varda həmişə diqqətimi özünə çəkirdi. O adamın şəkli mənə çox doğmalaşdı, hətta hara getsəm onun şəkli də qarabasma kimi mənə izləyirdi.

Bir axşam əlimdə lampa bu otaqdan öz otağıma keçirdim. Hə, onu deyim ki, bu kənddə qaz yoxdur. Həmişəki kimi yenə də

sözünü kəsib soyuqanlıqla dedim - Sən onu görübözündən getmədin?

- O yanımdan keçəndə əlimi uzatsam çatardı ona. O sağ əlinin şəhadət barmağını yuxarı qaldırdı. Sanki mənə xəbərdarlıq edirdi. Sonra heç bir söz demədən otaqdan çıxıb getdi. Otağa girəndə ona necə baxırdımsa, o otaqdan çıxanda da onun arxasınca elə baxdım.

Ölüm diaqnozu

Hekaya

otaqdan çıxmazdan qabaq bu portretin qarşısında dayandım. Lampa işığında onun üzündə yeni bir ifadə vardı, bu ifadəyə nə ad verəcəyimi bilmirəm. Çox qərribə ifadə vardı üzündə. Onun üzündəki ifadə mənə maraqlandırdı, amma mənə narahat etmədi. Mən lampanı portretin müxtəlif tərəflərində tutub baxdım, mən belə edəndə elə bil kimse mənə dedi ki, arxaya dönüm. Mən geri dönəndə otağın o biri başından bir kişinin düz mənə tərəf gəldiyini gördüm. Həmin kişi mənə yanıma çatanda lampa işığında gördüm ki, bu kişi elə həkim Manneringin özüdür. Təsəvvür elə, sanki portret yerə düşüb otaqda yeriyirdi.

- Üzr istəyirəm, - mən onun

maqlarını stola döyəclədi.

- O, bu gün səni görəndə heç nə demədi? Elə bir söz dedimi ki, sən onun sözlərindən onun heç də ölmədiyini fikrinə gələydin?

Havyer ona baxdı. Amma cavab vermədi.

- Bəlkə o bir işarə verdi, tutaq ki, xəbərdarlıq əlaməti kimi şəhadət barmağını qaldırdı? Bəlkə ciddi bir söz deyəndə belə et-

mək onun vədişidir, tutaq ki, diaqnozunun nəticəsini elan edəndə bəlkə barmağını qaldırılmış? - Frayley dedi.

- Hə, o belə etdi, - Havyer dedi. - O vaxt öz otağında gözümə görünəndə etdiyi kimi. Amma bir de görüm, sən onu tanıyırdın?

Havyer indi çox həyəcanlanmışdı.

- Hə, mən onu tanıyırdım. Mən onun oxuduğu kitabı oxumuşdum, hər həkim belə kitab oxuyur. Tibb elminə aid maraqlı kitabdır. Hə, mən onu tanıyırdım, o xəstə olanda mən üç il onun yanına gedib-gəlmişəm. O öldü.

Havyer stuldan dik atıldı, narahat halda otaqda o baş bu başa getməyə başladı. Sonra dostuna yaxınlaşdı. Yavaş səsle dedi:

- Dost, bir həkim kimi mənə nə deyə bilərsən?

- Havyer, heç nə deyə bilmərəm. Sən bu vaxtaca tanıdığım ən sağlam insansan. Bir dost kimi sənə məsləhət görərim ki, öz otağına gədəsən. Sən çox gözəl skripka çalırsan. Lap mələk kimi. Skripkanı götür, həzin, canlı bir musiqi çal. O axmaq fikirləri beynindən çıxar!

O biri gün Havyerin otağından onun meyitini tapdılar. Skripkası boğazının üstündə, skripkanın yayı da simlərin üstündə. Şopinin "Dəfn marşı" çalınırdı.

İngiliscədən tərcümə edən:
Sevil Gültən